

עברית שפה יפה (ו')

לכל שאלה תשובה

שאלות מעניינות ותשובות מחכימות מתוך המדור "שאלות ותשובות" באתר האקדמיה ללשון העברית

הצילום: Ingimage/asap creative

סבא רבא וסבתא רבתא

של רבא. לצד אלה אפשר לומר סבא גדול או סבתא גדולה.

עלפי החלטת האקדמיה, בלשון רבים עוברים לעברית. לכן לא אומרים סבי רבא או סבתות רבתות אלא סבים גדולים וסבתות גדולות.

בר מזל

בר פירושו בן בארמית. בר מצווה הוא בן מצווה. בר מזל הוא בן מזל. בלשון נקבה ובלשון רבים עוברים מהארמית לעברית ואומרים: בת מצווה, בת מזל (ולא פרת מצווה או פרת מזל). ובלשון רבים: בני מצווה, בני מזל, בנות מצווה, בנות מזל.

עורק

הצילום: Ingimage/asap creative

עורקים: צינורות המובילים דם מן הלב לאיברי הגוף

למילה עורק כמה שימושים: צינורות המובילים דם מן הלב לאיברי הגוף, צינורות בעלי המובילים מזון לכל חלקיו, וברורות האחרונים נכנסו לשפה ביטויים דוגמת עורק תחפורת, עורק תקשורת ועוד. רבים הוגים עורק במלעיל, כמו אוזן, אולם יש לומר זאת במלרע, עורק, כמו שומר. בלשון רבים יש לומר עורקים כמו שומרים. ייתכן שהסיבה להגייה הלא נכונה היא איברי גוף אחרים שמבוטאים בצורה דומה: עורף, בוקן, מותן.

איילה פרלמוטר

ההמשך - בשבוע הבא

הצילום: עמית שאבי

קניון

קניוֹת היא מילה עברית לכל דבר. היא גזורה מן השורש ק-נ-ה ושייכת למשקל פעלול, כמו חניון, קדמון, והשמות הפרטיים ירקון, צלמון ועוד.

רכבים, ציודים, נשקים

הצילום: נמרוד גליקמן

כלי רכב; מותר לומר גם רכבים

צורת הריבוי רכבים אושרה באקדמיה בשנת 1990: רכב וכלי רכב ביחיד, רכבים וכלי רכב ברבים.

לעומת זאת, צורת הרבים נשקים וציודים, המקובלת בצבא, אינה נחשבת תקנית. ציוד ונשק הם שמות עצם קיבוציים, הם אינם מציינים חפץ ספציפי אלא קבוצה של חפצים מסוג מסוים. כיוון שמילים אלה מציינות ריבוי של דברים, אין צורך לומר אותן שוב בלשון רבים.

סבא רבא וסבתא רבתא

הצירוף סבא רבא וסבתא רבתא מגיע מארמית. רבא בארמית הוא גדול ורבא היא צורת הנקבה

באתר האינטרנט (סליחה, באתר המרשתת) המחודש של האקדמיה ללשון העברית מופיע מדור מעניין במיוחד: "שאלות ותשובות". המדור מציע תשובות לשאלות נפוצות, ואף מזמין את הגולשים לשלוח אליו שאלות ולקבל עליהן תשובה דרך הדואר האלקטרוני.

בשבועות הקרובים נציג כאן מבחר תשובות מתוך האתר.

כמה מילים יש בשפה העברית?

את התשובה לשאלה סיפק דורון רובינשטיין, מרפז מדור הספרות החדשה במפעל המילון ההיסטורי. לדבריו, מדובר בשאלה בעייתית, שאין עליה תשובה מוחלטת. מדוע? משום שלא ברור מתי מילה כלשהי נחשבת למילה עברית. האם טלפון או טלוויזיה, שהגיעו לעברית מהשפות האירופיות במאה העשרים, יכולות להיחשב למילים עבריות? ומה לגבי מילים שהגיעו לעברית משפות אחרות בזמנים קדומים יותר, כמו תרגול (מילה אכדית), אצטדיון (יוונית), אקלים (ערבית ויוונית) וכו'. לכן רובינשטיין מציע להתייחס למילים המשמשות בשפה העברית ומופיעות במילונים.

מספר הערכים הראשיים במילוני העברית עומד על כ-45 אלף. עליהם יש להוסיף צירופי מילים שונים (פיתספר), שמספרם כ-35 אלף. מכאן שמספר הערכים המילוניים בשפה העברית עומד על כ-80 אלף מילה.

קניון או קניון?

המילה קניון משמשת בעברית גם במשמעות של מרפז קניות וגם של גיא צר ועמוק. בשני המקרים יש לומר קניון.

מקור המילה אינו באנגלית (שם היא באמת נהגית בקניון) אלא בספרדית (שם היא נהגית בקניון).

המילה קניון במשמעות של מרפז קניות חודשה עם הופעתה של צורת מסחר ובילוי שבה במקום אחד מרוכזים חנויות, מסעדות ושירותים נוספים כמו בתי קולנוע. לכן קניון במשמעות של מרפז